

การประเมินความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องในเขตสุขภาพที่ 5

อุบล จันทรเพชร
ศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี กรมอนามัย

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องในเขตสุขภาพที่ 5 และเปรียบเทียบความแตกต่างของความรอบรู้กับตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และสถานที่ปฏิบัติงาน รวมทั้ง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมกับความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 489 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 ถึงมีนาคม 2563 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติวิเคราะห์ค่าที่และความแปรปรวนทางเดียว วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 489 คน พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.8 อายุ 36 - 50 ปี ร้อยละ 52.8 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 62.2 ตำแหน่งข้าราชการส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 49.5 ระยะเวลาปฏิบัติงาน 3-10 ปี ร้อยละ 35.8 และปฏิบัติงานที่องค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 39.4 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมระดับปานกลาง ร้อยละ 66.9 และมีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมระดับปานกลาง ร้อยละ 70.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความรอบรู้กับตัวแปรที่ศึกษา พบว่า อายุ ตำแหน่ง และสถานที่ปฏิบัติงานที่ต่างกันมีผลทำให้ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 รวมทั้ง ตำแหน่ง และสถานที่ปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีผลทำให้ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 ($r = 0.623$)

ดังนั้น ศูนย์วิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องทั้งระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ ให้มีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และร่วมเป็นพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษาแนะนำโดยจัดให้มีช่องทางในการปรึกษาแนะนำด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ รวมทั้ง หน่วยงานวิชาการที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาเว็บไซต์ที่รวบรวมข้อมูลความรู้ทั้งด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมและสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้ เพื่อเป็นแหล่ง ข้อมูลที่ถูกต้อง สะดวกและรวดเร็วในการสืบค้นสามารถถ่ายทอด และนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในพื้นที่

คำสำคัญ : ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อม, ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, เขตสุขภาพที่ 5

Evaluation on the environmental literacy and environmental health literacy of local administration organization personnel and related persons in Health Region 5

Ubon Chanpet
Health Promotion Center Region 5. Department of Health

Abstract

This research aims at assessing the environmental literacy and environmental health literacy of local administration organization personnel and related persons in Health Promotion Center Region 5 and comparing the differences with the studied variances i.e. gender, age, educational level, work position, operating period and operating venue. Also, it is to study the relationship between the environmental literacy and environmental health literacy. The sample group includes 489 local administration organization personnel and related persons. The data was gathered using the questionnaires from November 2019 to March 2020 and analyzed using descriptive statistics, t-test statistics, One-Way Analysis of Variance and Pearson Correlation.

The study result showed that the majority were female (61.8 %), aged 36-50 years (52.8 %), graduated bachelor's degree (62.2 %), positioned as local government officials (49.5 %), had 3-10 years of operating period (35.8 %) and worked at Subdistrict Administrative Organization (39.4 %). The sample group had the environmental literacy in medium level (66.9 %) and the environmental health literacy in medium level (70.3 %). The comparison between the differences of those literacies and the studied variances showed that different age, work position and operating venue caused different environmental literacy at the statistic significant level of .05 while the different work position and operating venue caused different environmental health literacy at the statistic significant level of .05 and the environmental literacy had the positive relationship with the environmental health literacy in medium level at the statistic significant level of .001 ($r = 0.623$).

Therefore, the Academic Center and related agencies should develop the potential of local administration organization personnel and related persons both in the executive and operating levels and provide environmental health literacy and mentors/consultants by organizing the consulting channel for the field environmental health management. The related academic agencies should develop a website as the hub for knowledge concerning health and environmental health and communicate to all related persons as the source of precise and quick-to-retrieve data that can be imparted and utilized in the field operation conveniently

Keywords : environmental literacy, environmental health literacy, local administration organization, Health Region 5

บทนำ

ประเทศไทย รัฐบาลปัจจุบันได้มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน มีนโยบายและแนวทางการดำเนินงานสานพลังประชารัฐ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐในระดับพื้นที่ และน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับหลักการแก้ปัญหาของบ้านเมือง ให้ยึดหลักสำคัญ 3 ประการ คือ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” มาปฏิบัติ และมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนและท้องถิ่น โดยประชาชนมีความตระหนักรู้ มีส่วนร่วม และมีความสามารถจัดการปัญหาและพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ ของตนเองได้ ด้วยการสนับสนุนของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมตามแนวทางประชารัฐ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายของการเสริมสร้างสุขภาพในระบบหลักประกันสุขภาพที่กล่าวว่า “ประชาชนสามารถแสดงบทบาทในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สภาพแวดล้อมและสังคมโดยรวมได้อย่างยั่งยืน ด้วยความตั้งใจ เต็มใจ มีจิตสำนึกที่ดีและมีศรัทธาในการพัฒนา” ทั้งนี้ ปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อมชุมชนมีความหลากหลายตามบริบท แต่ที่เป็นประเด็นสำคัญและมี

แนวโน้มที่จะเกิดปัญหาเพิ่มขึ้นในชุมชน ได้แก่ ปัญหาการจัดการมูลฝอยทั่วไป มูลฝอยติดเชื้อ สิ่งปฏิกูล อาหาร ปลอดภัย และคุณภาพน้ำดื่ม เป็นต้น⁽¹⁾

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้เห็นความสำคัญของการพัฒนางานอนามัยสิ่งแวดล้อม ร่วมกับการสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชน⁽²⁾ จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ปี 2560–2564 เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ 12 เป้าประสงค์ 21 ตัวชี้วัด สำหรับด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ สร้างความเข้มแข็งระบบอนามัยสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งได้กล่าวไว้ในแผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์การวิจัยในประเด็นมุ่งเน้น (Area of priority) ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2562-2565) ที่กล่าวถึงประเด็น “การลดความเสี่ยงต่อสุขภาพ แกไขปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพที่ดี” โดยมีแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมและส่งเสริมพฤติกรรมด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดีเพื่อพัฒนามาตรฐานสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสม นั่นคือ ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (Environmental Health Literacy : EHL) อีกทั้งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560- 2564 ที่มีเป้าหมายหลัก คือ ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีสุขภาวะและมีส่วนร่วมในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ โดยกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 4 คือ เสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชน บุคลากร และภาคีเครือข่ายด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมให้มีความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึง เข้าใจ ข้อมูลความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สามารถจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพได้ด้วยตนเองหรือชุมชนหรือโดยกลไกประชารัฐ บุคลากรและหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีความรอบรู้และสามารถดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

ปีงบประมาณ 2563 กรมอนามัย⁽³⁾ ได้กำหนดเป้าหมาย คือ ร้อยละ 5 ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นน่าอยู่อย่างยั่งยืน (Sustainable GREEN and Healthy Cities/Communities) มุ่งสู่ อบต.น่าอยู่ สู่ประชาชนสุขภาพดี ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวมานั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง ที่ควรมีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านการเข้าถึงข้อมูล การเข้าใจข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล ตลอดจนการตัดสินใจเพื่อป้องกันสุขภาพ เป็นแบบอย่าง สนับสนุนส่งเสริมคนในชุมชน/ท้องถิ่น มีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนและชุมชน รวมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมประเด็นอื่นๆ ที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีของคนในชุมชน ศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี เป็นหน่วยงานวิชาการซึ่งมีหน้าที่ประการหนึ่ง คือ สนับสนุนการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ สำหรับการพัฒนาชุมชนให้มีความรอบรู้ในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมก็เป็นประเด็นหนึ่งของการพัฒนาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งที่ผ่านมา ศูนย์ฯ ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 5 ฉะนั้น เพื่อให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในระดับหนึ่ง ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การประเมินความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 5 เพื่อการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นน่าอยู่ ให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษา

1. สถานการณ์ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องในเขตสุขภาพที่ 5

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรที่ศึกษากับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และสถานที่ปฏิบัติงาน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมกับความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง (Cross sectional Survey Research) มุ่งประเมินความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 5 ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม สมุทรสงคราม สมุทรสาคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มเป้าหมาย คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องในการคัดเลือกรandomตัวอย่างใช้วิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากผู้ร่วมประชุมปฏิบัติการในโครงการป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 5 ปี 2563 ที่ดำเนินการโดยกลุ่มพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมของศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (8 จังหวัด) ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 ถึง มีนาคม 2563 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมประชุมในโครงการดังกล่าว ซึ่งมีความสนใจและยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยมีผู้สนใจและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ จำนวน 489 คน จากผู้เข้าประชุมทั้งหมด 720 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา : ผู้ศึกษาประยุกต์มาจาก แบบประเมินความรู้ด้านการจัดสภาพแวดล้อมต่อผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง ซึ่งเป็นแบบประเมินฯ ที่สร้างและพัฒนาโดยสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย ปี 2562⁽⁴⁾ และได้ผ่านการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือแล้ว อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำมาใช้เฉพาะส่วนที่ 2 และ 3 สำหรับส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 4 : ความต้องการสนับสนุน/ช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ซึ่งจะคงความน่าเชื่อถือของเครื่องมือได้ รายละเอียดของแบบประเมินครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม : เป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบและบางข้อ เป็นปลายเปิดเพื่อขยายความ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน จังหวัดที่ตั้งหน่วยงาน และการสืบค้นข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม รวม 8 ข้อ ส่วนที่ 2 ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อม : เป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ ประกอบด้วย 5 คำตอบ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยครอบคลุมเนื้อหาด้านความเข้าใจพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ตรวจสอบประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม และ ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง 21 ข้อ ส่วนที่ 3 ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม: เป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ ประกอบด้วย 5 คำตอบ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยครอบคลุมเนื้อหา ด้านการเข้าถึงข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม การเข้าใจข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม การตรวจสอบข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม และการตัดสินใจเพื่อป้องกันสุขภาพ รวมทั้ง 25 ข้อ และ ส่วนที่ 4 ความต้องการสนับสนุน/ช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : เป็นคำถามปลายเปิดให้บรรยาย ครอบคลุมเนื้อหา ด้านความต้องการสนับสนุน/ช่วยเหลือจากหน่วยงานวิชาการ รวมทั้ง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ รวม 2 ข้อ

การศึกษาในครั้งนี้ ได้รับการพิจารณาและผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยกรมอนามัย ปีงบประมาณ 2563 รหัสโครงการวิจัย 374

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากกลุ่มตัวอย่างบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง ที่ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 489 คน พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.8 มีอายุระหว่าง 36 – 50 ปี ร้อยละ 52.8 โดยมีอายุเฉลี่ย 40.74 ปี มีอายุน้อยที่สุด 21 ปี และอายุมากที่สุด 68 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 62.2 มีตำแหน่งเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 49.5 ปฏิบัติงานอยู่ท้องที่การบริหารส่วนตำบล(อบต.) ร้อยละ 39.4 มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานระหว่าง 3 -10 ปี ร้อยละ 35.8 โดยมีระยะเวลาปฏิบัติงาน เฉลี่ย 8.50 ปี น้อยที่สุด 1 ปี และมากที่สุด 40 ปี ในส่วนของการสืบค้นข้อมูลในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เคยได้รับความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับปัญหา/การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 94.1 ในจำนวนนี้พบว่า สืบค้นจาก ยูทูป/ยูทูป/ยูทูป/เว็บไซต์ ต่างๆ ร้อยละ 98.5 ส่วนข้อมูล/เรื่องที่สืบค้น มากที่สุด 3 อันดับแรกคือ การจัดการขยะ (ร้อยละ 78.7) พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535 (ร้อยละ67.4) และ โรคและการเจ็บป่วยต่าง ๆ (ร้อยละ 47.6)

2. ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความรอบรู้ฯ ครั้งนี้ใช้เกณฑ์การประเมินแบบอิงเกณฑ์ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มีความรอบรู้ ระดับน้อย คือ น้อยกว่าร้อยละ 60 มีความรอบรู้ ระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 60-79 และมีความรอบรู้ ระดับมาก คือ ร้อยละ 80 ขึ้นไป ในการศึกษาความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้แบบประเมิน ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 21 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 105 คะแนน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง ร้อยละ 66.9 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 78.69 คะแนน สำหรับการศึกษาคความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ใช้แบบประเมินความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม จำนวน 25 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 125 คะแนน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ระดับปานกลาง ร้อยละ 70.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 92.31 คะแนน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง จำแนกตามคะแนน ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และ ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (21 ข้อ = 105 คะแนน) คะแนนเฉลี่ย = 78.69 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.48 ต่ำสุด = 32 คะแนน สูงสุด = 105 คะแนน		
มีความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมน้อย (62 คะแนน ลงมา)	16	3.2
มีความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมปานกลาง (63 – 83 คะแนน)	327	66.9
มีความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมาก (84 คะแนน ขึ้นไป)	146	29.9
รวมทั้งหมด	489	100.0
ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (25 ข้อ = 125 คะแนน) คะแนนเฉลี่ย = 92.31 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.54 ต่ำสุด = 39 คะแนน สูงสุด = 125 คะแนน		
มีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมน้อย (74 คะแนน ลงมา)	23	4.8
มีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมปานกลาง (75 – 99 คะแนน)	344	70.3
มีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมมาก (100 คะแนน ขึ้นไป)	122	24.9
รวมทั้งหมด	489	100.0

2.1 ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

การศึกษารอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นรายข้อจำนวน 21 ข้อคำถาม จาก 3 ประเด็นหลัก ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้ในประเด็น **ความเข้าใจพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม** มากที่สุดคือข้อที่ 6 : รู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 1 : เข้าใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เช่น ความเป็นไปตามธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของโลกและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ในส่วน **การวิเคราะห์ตรวจสอบประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม** กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้มากที่สุดคือข้อที่ 14 : ก่อนตัดสินใจเลือกวิธีลดปัญหาสิ่งแวดล้อมท่านเปรียบเทียบเพื่อหาวิธีที่ดีที่สุดก่อนที่จะเชื่อ/ทำตาม และน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 9 : มักขอคำแนะนำจากเพื่อนๆ ให้มาร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจเพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่วน **ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม** กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้มากที่สุดคือ ข้อที่ 21 : รักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น ทิ้งขยะในที่ที่จัดไว้ ลดใช้ถุงพลาสติก ดูแลความสะอาดรอบบ้าน และน้อยที่สุดคือข้อที่ 19 : มักแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเมื่อได้เข้าร่วมในเวทีสนทนา/โอกาสต่างๆ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นรายข้อ

ข้อที่	ความสามารถ/ทักษะพื้นฐาน ด้านสิ่งแวดล้อมทั่วไป	ระดับความรู้				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ความเข้าใจพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม						
1.	ท่านเข้าใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เช่น ความเป็นไปตามธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของโลกและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น	29 (5.9)	199 (40.7)	242 (49.5)	17 (3.5)	2 (0.4)
2.	ท่านเข้าใจถึงสาเหตุที่จะทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมรอบตัว	36 (7.4)	275 (56.2)	173 (35.4)	4 (0.8)	1 (0.2)
3.	ท่านทราบและเข้าใจถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน	44 (9.0)	288 (58.9)	152 (31.1)	4 (0.8)	2 (0.4)
4.	ท่านอ่านและเข้าใจในข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจากสื่อต่าง ๆ เช่น เอกสาร อินเทอร์เน็ต และสื่อออนไลน์ Facebook เป็นต้น	52 (10.6)	274 (56.0)	153 (31.3)	8 (1.6)	2 (0.4)
5.	ท่านฟังและเข้าใจเนื้อหาสิ่งแวดล้อมที่เผยแพร่จากการเล่าเรื่องหรือจากสื่อรายการสารคดีต่าง ๆ	33 (6.7)	217 (44.4)	212 (43.4)	26 (5.3)	1 (0.2)
6.	ท่านรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อมของมนุษย์	74 (15.1)	301 (61.6)	105 (21.5)	8 (1.6)	1 (0.2)
7.	ท่านติดตามข่าวสารจนรู้และเข้าใจคำศัพท์ทางวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม เช่น ภาวะโลกร้อน ก๊าซเรือนกระจก มลพิษ รีไซเคิล	38 (7.8)	212 (43.4)	211 (43.1)	26 (5.3)	1 (0.2)
การวิเคราะห์ตรวจสอบประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม						
8.	เมื่อได้รับข้อมูลใหม่ๆ ถึงวิธีป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม ท่านมักตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นก่อนที่จะตัดสินใจว่าทำได้จริง	43 (8.8)	251 (51.3)	172 (35.2)	21 (4.3)	1 (0.2)
9.	ท่านมักขอคำแนะนำจากเพื่อนๆ ให้มาร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจเพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น	30 (6.1)	207 (42.3)	203 (41.5)	44 (9.0)	5 (1.0)
10.	ท่านมักตรวจสอบข้อมูลปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นจากหลายแหล่งก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อหรือลงมือแก้ปัญหา	47 (9.6)	276 (56.4)	144 (29.4)	20 (4.1)	2 (0.4)
11.	ท่านมักศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ก่อนที่จะเชื่อหรือลงมือแก้ปัญหานั้น	37 (7.6)	281 (57.5)	145 (29.7)	25 (5.1)	1 (0.2)

ข้อที่	ความสามารถ/ทักษะพื้นฐาน ด้านสิ่งแวดล้อมทั่วไป	ระดับความรู้				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
12.	ท่านมักสอบถามผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อยืนยันความเชื่อหรือความเข้าใจของท่าน	64 (13.1)	260 (53.2)	140 (28.6)	21 (4.3)	4 (0.8)
13.	ท่านรู้ว่าจะหาข้อมูลที่ถูกต้องในการป้องกันหรือแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากแหล่งใด เพื่อยืนยันก่อนที่จะเชื่อหรือทำตาม	46 (9.4)	286 (58.5)	141 (28.8)	14 (2.9)	2 (0.4)
14.	ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเลือกวิธีลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ท่านเปรียบเทียบเพื่อหาวิธีที่ดีที่สุด ก่อนที่จะเชื่อและทำตาม	56 (11.05)	291 (59.5)	124 (25.4)	15 (3.1)	3 (0.6)
ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม						
15.	ถ้าหากมีทางเลือก ท่านมักเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	178 (36.4)	242 (49.5)	66 (13.5)	3 (0.6)	-
16.	ท่านมักเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์หรืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	90 (18.4)	254 (51.9)	127 (26.0)	17 (3.5)	1 (0.2)
17.	เมื่อท่านพบเห็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ท่านเต็มใจที่จะแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	83 (17.0)	293 (59.9)	100 (20.4)	10 (2.0)	3 (0.6)
18.	ท่านเลือกใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ด้วยเหตุผลที่ว่าช่วยลดมลพิษได้	119 (24.3)	265 (54.2)	97 (19.8)	6 (1.2)	2 (0.4)
19.	ท่านมักแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเสมอเมื่อได้เข้าร่วมในเวทีสนทนาหรือโอกาสต่าง ๆ	36 (7.4)	167 (34.2)	223 (45.6)	51 (10.4)	12 (2.5)
20.	ท่านชักชวนผู้อื่น ให้ใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	73 (14.9)	255 (52.1)	136 (27.8)	21 (4.3)	4 (0.8)
21.	ท่านรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน เช่น ทิ้งขยะในที่ที่จัดไว้ ลดใช้ถุงพลาสติก ภาชนะโฟม ดูแลความสะอาดรอบบ้าน เป็นต้น	194 (39.7)	240 (49.1)	51 (10.4)	4 (0.8)	-

2.2 ความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

การศึกษาความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายชื่อ จำนวน 25 ข้อคำถาม จาก 4 ประเด็น ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในประเด็น **การเข้าถึงข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม** มากที่สุด คือข้อที่ 1 : สามารถค้นหาข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องได้จากหลายแหล่ง) และมีความรู้ น้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3 : สามารถค้นหาข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อมได้ด้วยตนเองโดยไม่พึ่งใคร ในส่วน **การเข้าใจข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม** กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ มากที่สุด คือข้อที่ 12 : เข้าใจสาเหตุและผลกระทบจากปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 8 : สามารถอ่านข้อมูล คำศัพท์ ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อมได้อย่างเข้าใจ สำหรับด้าน**การตรวจสอบข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม** กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ มากที่สุด คือ ข้อที่ 15 : มักตรวจสอบข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมนั้นก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อหรือทำตามและ น้อยที่สุด คือข้อที่ 17 : มักสอบถามผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อยืนยันความเชื่อของตนเอง ส่วนประเด็น **การตัดสินใจเพื่อป้องกันสุขภาพ** กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ มากที่สุดคือข้อที่ 25 : เข้าร่วมกิจกรรมด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อนำประสบการณ์มาใช้พัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อให้ทุกคน สุขภาพดี และน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 21: มีข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นและเพียงพอต่อการดูแล/จัดการ สภาพแวดล้อมในบ้าน/ชุมชน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เป็นรายข้อ

ข้อที่	ความสามารถ/ทักษะการเรียนรู้ ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม	ระดับความรู้				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
การเข้าถึงข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม						
1.	ท่านสามารถค้นหาข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องได้จาก หลายแหล่ง	107 (21.9)	283 (57.9)	96 (19.6)	3 (0.6)	-
2.	ท่านเปิดรับข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาใช้ในการบ้าน หรือในชุมชน	82 (16.8)	276 (56.4)	125 (25.6)	6 (1.2)	-
3.	ท่านสามารถค้นหาข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อมได้ด้วยตนเองโดย ไม่พึ่งใคร	43 (8.8)	229 (46.8)	191 (39.1)	24 (4.9)	2 (0.4)
4.	ท่านสามารถสืบค้นข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหาที่ค้นพบเจอได้	36 (7.4)	272 (55.6)	173 (35.4)	8 (1.6)	-
5.	ท่านมั่นใจว่า แหล่งข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ท่านค้นหา นั้น ตรงกับความต้องการที่ท่านอยากรู้หรือจะนำมาใช้	30 (6.1)	262 (53.6)	189 (38.7)	7 (1.4)	1 (0.2)
6.	เมื่อต้องการทราบข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ท่านสามารถ ค้นหาได้ทันทีทั้งจากผู้รู้ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์	70 (14.3)	299 (61.1)	114 (23.3)	5 (1.0)	1 (0.2)
7.	ท่านรู้วิธีที่จะสืบค้นข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ คำตอบตามที่ท่านหรือเพื่อนท่านต้องการ	51 (10.4)	287 (58.7)	144 (29.4)	4 (0.8)	3 (0.6)
การเข้าใจข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม						
8.	ท่านสามารถอ่านข้อมูล คำศัพท์ ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอนามัย สิ่งแวดล้อมได้อย่างเข้าใจ	23 (4.7)	207 (42.3)	236 (48.3)	22 (4.5)	1 (0.2)
9.	ท่านรู้และเข้าใจในข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เผยแพร่ผ่าน สื่อต่าง ๆ ได้	32 (6.5)	288 (58.9)	161 (32.9)	8 (1.6)	-
10.	ท่านเข้าใจในคำอธิบายเกี่ยวกับวิธีการต่าง ๆ ในการลดความ เสี่ยงของปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม	31 (6.3)	269 (55.0)	179 (36.6)	10 (2.0)	-
11.	ท่านมีความรู้ความเข้าใจด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม อย่างเพียงพอ ที่จะนำมาใช้ป้องกันอันตรายต่อ สุขภาพตนเองและผู้อื่นได้	30 (6.1)	259 (53.0)	189 (38.0)	14 (2.9)	-
12.	ท่านเข้าใจสาเหตุและผลกระทบจากปัญหาด้านอนามัย สิ่งแวดล้อม	36 (7.4)	290 (59.3)	154 (31.5)	9 (1.8)	-
13.	ท่านสามารถอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อมนั้น ได้	23 (4.7)	221 (45.2)	219 (44.8)	26 (5.3)	-
14.	ท่านเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำในคู่มือ เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นพับที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมได้	35 (7.2)	278 (56.9)	163 (33.3)	12 (2.5)	1 (0.2)
การตรวจสอบข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม						
15.	ท่านมักตรวจสอบข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมนั้นก่อนที่จะ ตัดสินใจเชื่อหรือทำตาม	57 (11.7)	297 (60.7)	129 (26.4)	5 (1.0)	1 (0.2)

ข้อที่	ความสามารถ/ทักษะการเรียนรู้ ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม	ระดับความรู้				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
16.	ท่านมักศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อมจากหลายแหล่ง ก่อนที่จะเชื่อหรือทำตาม	51 (10.4)	291 (59.5)	139 (28.4)	7 (1.4)	1 (0.2)
17.	ท่านมักสอบถามผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อยืนยันความเชื่อของตนเอง	62 (12.7)	261 (53.4)	150 (30.7)	15 (3.1)	1 (0.2)
18.	ท่านรู้ว่าจะหาข้อมูลที่ถูกต้องในการป้องกันความเสี่ยงสุขภาพจากปัญหอนามัยสิ่งแวดล้อมได้จากแหล่งใด ก่อนที่จะทำตาม	46 (9.4)	309 (63.2)	130 (26.6)	3 (0.6)	1 (0.2)
19.	เมื่อได้รับข้อมูลวิธีป้องกันปัญหอนามัยสิ่งแวดล้อม ท่านจะตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นก่อน	58 (11.9)	282 (57.7)	139 (28.4)	9 (1.8)	1 (0.2)
20.	ก่อนที่ท่านจะเลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ท่านจะเปรียบเทียบหลายวิธีเพื่อหาวิธีที่ดีที่สุดก่อนจะทำตาม	55 (11.2)	280 (57.3)	143 (29.2)	10 (2.0)	1 (0.2)
การตัดสินใจเพื่อป้องกันสุขภาพ						
21.	ท่านมีข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นและเพียงพอต่อการดูแลและจัดการสภาพแวดล้อมในบ้านและในชุมชน	21 (4.3)	211 (43.1)	230 (47.0)	26 (5.3)	1 (0.2)
22.	ท่านมีข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง มาใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับผลกระทบจากปัญหอนามัยสิ่งแวดล้อมได้	24 (4.9)	215 (44.4)	228 (46.6)	21 (4.3)	1 (0.2)
23.	ท่านนำข้อมูลความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เพียงพอ มาใช้จัดการสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย เพื่อให้ทุกคนสุขภาพดี	28 (5.7)	247 (50.5)	19+8 (40.5)	15 (3.1)	1 (0.2)
24.	ท่านสามารถปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ผู้สูงอายุปลอดภัย และมีสุขภาพที่ดีได้	32 (6.5)	233 (47.6)	206 (42.1)	17 (3.5)	1 (0.2)
25.	ท่านร่วมกิจกรรมด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อนำประสบการณ์ มาใช้พัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อให้ทุกคนสุขภาพดี	40 (8.2)	254 (51.9)	178 (36.4)	15 (3.1)	2 (0.4)

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง

3.1 ความแตกต่างระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

จากผลวิเคราะห์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมระดับปานกลาง ร้อยละ 66.9 ส่วนผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้กับ ตัวแปรที่ศึกษา พบว่า อายุ ตำแหน่ง และ สถานที่ปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีผลทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 4-5)

3.2 ความแตกต่างระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

ผลวิเคราะห์ความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมระดับปานกลาง ร้อยละ 70.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้กับ ตัวแปรที่ศึกษา พบว่า ตำแหน่ง และสถานที่ปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีผลทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 6-7)

ตารางที่ 4 ความแตกต่างระหว่างความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่ง

ลักษณะที่ศึกษา	n	mean	S.D	t -value	p - value
เพศ				.881	.379
- ชาย	187	79.17	10.09		
- หญิง	302	78.39	9.08		
รวมทั้งหมด	489	78.69	9.48		
ระดับการศึกษา				.013	.990
- ปริญญาตรีลงมา	336	78.68	9.23		
- สูงกว่าปริญญาตรี	153	78.69	10.03		
รวมทั้งหมด	489	78.69	9.48		
ตำแหน่ง				3.004	.003*
- ข้าราชการส่วนท้องถิ่น/การเมือง	245	77.41	10.22		
- ข้าราชการด้านสาธารณสุข/อื่น ๆ	244	79.97	8.50		
รวมทั้งหมด	489	78.69	9.48		

ตารางที่ 5 ความแตกต่างระหว่างความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จำแนกตาม อายุ ระยะเวลาปฏิบัติงาน และสถานที่ปฏิบัติงาน

ลักษณะที่ศึกษา	N	mean	S.D	F	p - value
อายุ				3.319	.037*
- 35 ปีลงมา	142	80.29	8.43		
- 36 – 45 ปี	189	78.26	9.63		
- มากกว่า 45 ปี	156	77.58	9.96		
รวมทั้งหมด	487	78.63	9.45		
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน				.161	.851
- 3 ปี ลงมา	188	79.12	9.23		
- 4 – 10 ปี	139	78.61	8.89		
- มากกว่า 10 ปี	141	78.62	9.84		
รวมทั้งหมด	468	78.82	9.31		
สถานที่ปฏิบัติงาน				4.422	.012*
- เทศบาล	124	79.04	10.99		
- องค์การบริหารส่วนตำบล	193	77.21	9.29		
- สำนักงานสาธารณสุข/รพ.สต.	172	80.10	8.23		
รวมทั้งหมด	489	78.69	9.48		

ตารางที่ 6 ความแตกต่างระหว่างความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่ง

ลักษณะที่ศึกษา	N	mean	S.D	t -value	p - value
เพศ				1.701	.090
- ชาย	187	93.43	11.87		
- หญิง	302	91.61	11.29		
รวมทั้งหมด	489	92.23	11.54		
ระดับการศึกษา				.937	.349
- ปริญญาตรีลงมา	336	92.64	11.48		
- สูงกว่าปริญญาตรี	153	91.58	11.69		
รวมทั้งหมด	489	92.31	11.54		
ตำแหน่ง				4.539	<.001*
- ข้าราชการส่วนท้องถิ่น/การเมือง	245	89.98	12.37		
- ข้าราชการด้านสาธารณสุข/อื่น ๆ	244	94.64	10.15		
รวมทั้งหมด	489	92.31	11.54		

ตารางที่ 7 ความแตกต่างระหว่างความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จำแนกตาม อายุ ระยะเวลาปฏิบัติงาน และสถานที่ปฏิบัติงาน

ลักษณะที่ศึกษา	N	mean	S.D	F	p - value
อายุ				1.294	.275
- 35 ปีลงมา	142	93.43	10.52		
- 36 – 45 ปี	189	92.09	11.67		
- มากกว่า 45 ปี	156	91.30	12.12		
รวมทั้งหมด	487	92.23	11.51		
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน				.846	.430
- 3 ปี ลงมา	188	92.93	11.69		
- 4 – 10 ปี	139	91.35	11.06		
- มากกว่า 10 ปี	141	92.75	11.78		
รวมทั้งหมด	468	92.41	11.53		
สถานที่ปฏิบัติงาน				9.528	<.001*
- เทศบาล	124	92.07	12.47		
- องค์การบริหารส่วนตำบล	193	89.94	11.84		
- สำนักงานสาธารณสุข/รพ.สต.	172	95.13	9.84		
รวมทั้งหมด	489	92.31	11.54		

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมกับความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 ($p < .001$, $r = 0.623$) (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อม กับความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรที่ศึกษา	n	mean	SD.	ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม
Pearson Correlation					
ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	489	78.69	9.48	1	.623*
ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม	489	92.31	11.54	.623*	1
<i>p</i> - value					
ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อม				-	<.001
ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม				<.001	-

4.5 ความต้องการสนับสนุน/ช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามฯ เกี่ยวกับความต้องการให้หน่วยงานวิชาการ เช่น ศูนย์วิชาการระดับเขต สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และ/หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุน “การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีศักยภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน” เรื่องใดบ้าง มีผู้ตอบในประเด็นนี้ จำนวน 157 คน (ร้อยละ 32.11) จากทั้งหมด 489 คน สามารถสรุปประเด็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ (1) ควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้กับบุคลากรของสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งระดับผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติการ โดยบูรณาการความรู้เชิงทฤษฎีเพื่อนำมาปฏิบัติจริงกับคนในชุมชน (2) พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติที่ถูกต้องด้านกฎหมาย ระเบียบ และข้อปฏิบัติต่างๆ เพื่อประสานการดำเนินงานการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่/ชุมชน (3) จัดอบรมเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้และทักษะการใช้อุปกรณ์/การตรวจวัดทางสิ่งแวดล้อมเพื่อเพิ่มทักษะและความสามารถของบุคลากร อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (4) เป็นที่ปรึกษา/พี่เลี้ยงในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนการให้คำปรึกษาแนวทางการดำเนินงานด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ จัดให้มีช่องทางในการปรึกษาแนะนำ รวมทั้ง จัดให้มีสายด่วนปรึกษาปัญหา ร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อม และ (5) จัดทำเป็นเว็บไซต์ที่รวบรวมข้อมูลทางด้านวิชาการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อความสะดวกในการสืบค้นข้อมูล และสามารถนำไปอ้างอิงได้ในการปฏิบัติ

อภิปรายผล

1. ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง

จากผลการศึกษา ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา 489 คน ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง รวมทั้ง มีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง มีบทบาท/หน้าที่สำคัญคือการส่งเสริมสุขภาพขั้นพื้นฐานหรือการสุขภาพสิ่งแวดล้อมพื้นฐาน เพื่อป้องกันโรคติดต่อและส่งเสริมการอนามัยสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น⁽⁵⁾ อีกทั้งสถานการณ์ปัจจุบันพบว่า ปัญหาด้านมลพิษสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของคนในชุมชน มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทวีคูณ ตลอดจนปัญหาและความเสี่ยงจากสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพยังเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและคนในชุมชน จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีความตื่นตัวในการศึกษาและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆที่

เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สามารถนำไปปฏิบัติด้วยตนเอง สนับสนุนการดำเนินงานตามบทบาท ตลอดจนถ่ายทอดให้กับประชาชนและผู้เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาด้านข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่พบว่า ร้อยละ 94.1 เคยได้รับความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับปัญหา และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม โดยแหล่งข้อมูลที่สืบค้นข้อมูลได้จากเว็บไซต์ต่างๆ และเรื่องที่สืบค้นมากที่สุด คือ การจัดการขยะ แต่ข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่ได้รับจากเว็บไซต์ต่างๆ อาจยังไม่สามารถสร้างความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติอย่างเพียงพอ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งแสดงความต้องการให้หน่วยงานวิชาการที่ เกี่ยวข้องจัดประชุมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน ให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ สอดคล้องกับการศึกษาของอังคินันท์ อินทรกำแหง และคณะ⁽⁴⁾ เรื่อง การศึกษาความรอบรู้ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่เขตเมืองและเขตชนบท มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความรอบรู้ด้านการจัด สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่เขต เมืองและเขตชนบท และศึกษาความสัมพันธ์และการทำนายความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรม การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ ปฏิบัติงานในพื้นที่เขตเมืองและเขตชนบท รวมจำนวน 454 คน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านมีความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความรู้ด้านอนามัย สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน

2. ความแตกต่างระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้าน อนามัยสิ่งแวดล้อม

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความ รอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม พบว่า เพศ และระดับการศึกษาต่างกันไม่มีผลทำให้ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) อาจเนื่องมาจาก บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง มีบทบาทสำคัญที่ต้องดำเนินการและให้การสนับสนุนการ ดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนชุมชนในพื้นที่ จึงทำให้สนใจสืบค้น/ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูล/ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเพื่อลดปัญหา และความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบต่อสุขภาพ รวมทั้ง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งผู้ที่มีการศึกษาระดับนี้มักมีความสามารถและทักษะการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้ง สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ ต่างๆ ผ่านสื่อ/ช่องทางได้ง่าย เมื่อได้รับข้อมูล/ข่าวสารต่างๆ ก็จะเข้าใจ สามารถวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล ที่ถูกต้องนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อป้องกันสุขภาพ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกันที่มี ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผล การศึกษาของเปรมฤทัย เกตุเรน⁽⁶⁾ เรื่อง ความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดูหลัก: กรณีศึกษา 4 อำเภอ เพื่อศึกษาสถานการณ์ความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ปัจจัยที่มีความ สัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยและความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพใน การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยกับพัฒนาการ ภาวะโภชนาการ และสุขภาพช่องปากของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

ในส่วนของตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตำแหน่ง และ สถานที่ปฏิบัติงาน ต่างกันมีผลทำให้ความรอบรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) อาจ เนื่องมาจากความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องมุ่งเน้นให้ประชาชนมี ความสามารถในการค้นหา เข้าใจ ประเมิน และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตด้านสิ่งแวดล้อมและอนามัยสิ่งแวดล้อมที่มี

อยู่ในการสร้างทางเลือก การตัดสินใจเพื่อป้องกันสุขภาพของตนเอง นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและรักษาสีงแวดล้อมด้วย อันเป็นบทบาทสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยบริการสาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการ รวมทั้งถ่ายทอดให้ประชาชนในชุมชนได้มีความรอบรู้และปฏิบัติเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชนในพื้นที่ แต่ด้วยบุคลากรตำแหน่งข้าราชการส่วนท้องถิ่น/การเมือง ซึ่งปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งระดับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีลักษณะการทำงานที่เน้นการปฏิบัติภารกิจด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ขณะที่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสาธารณสุข/รพ.สต.จะเน้นทั้งการดูแลสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจต้องมีการสืบค้นข้อมูล/องค์ความรู้ต่างๆเพิ่มมากขึ้น ทั้งด้านการดูแลสุขภาพพยาบาล โรคและการเจ็บป่วยต่างๆ การส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจน ความเสี่ยงต่างๆด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งและสถานที่ปฏิบัติงานต่างกันมีความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของอุบล จันทรเพชร⁽⁷⁾ เรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรสาธารณสุขในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 5 วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรสาธารณสุขในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 5 รวมทั้ง เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมกับตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และสถานที่ปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรสาธารณสุข จำนวน 96 คน ผลการศึกษา พบว่า ตำแหน่ง และสถานที่ปฏิบัติงานที่ต่างกันไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$)

สำหรับผลการศึกษาตัวแปร คือ อายุ ที่พบว่า อายุที่ต่างกัน มีผลทำให้ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($p = .037$) แต่ไม่มีผลทำให้ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) อาจเนื่องจากปัจจุบันการเรียนรู้ได้เปลี่ยนจากการเรียนการสอนในสถานศึกษาไปสู่การเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social media) โดยมีสื่อกลางเป็น “อินเทอร์เน็ต” ที่เชื่อมโยงให้ทุกเพศทุกวัยสามารถสื่อสารกันผ่านการพูดคุย แชร์เรื่องราว และสืบค้นข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่มีความสนใจได้ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบประเมินครั้งนี้พบว่า แหล่งข้อมูลที่สืบค้นเป็นข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ต่างๆ มากถึงร้อยละ 98.5 และยังสอดคล้องกับการตอบแบบสอบถามความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม(รายข้อ) ในประเด็น “การเข้าถึงข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม” กลุ่มตัวอย่างสามารถค้นหาข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องได้จากหลายแหล่ง(มีความรอบรู้ระดับมากและมากที่สุด ร้อยละ 79.8) จึงทำให้ทั้งกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของพิชญศุภาภานต ไตเมฆ และ วรณรัตน์ รัตนวรงค์⁽⁸⁾ ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 491 คน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรอบรู้ด้าน สุขภาพได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของมารดาหลังคลอด ($r = 0.462, p < .001$)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมกับความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

จากผลการศึกษาพบว่า ความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .623$) นั่นคือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องมีความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นก็จะยิ่งส่งผลให้

มีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นด้วยหรือเมื่อบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้มีความรอบรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นตามกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องมีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เช่น การพัฒนาโปรแกรมความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมผ่านระบบออนไลน์ การผลิตสื่อออนไลน์ การประชุม/อบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางให้มีความเข้าใจ สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว จะส่งผลให้บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องมีการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชนและท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของจริยา นพเคราะห์⁽⁹⁾ เรื่อง ความรอบรู้ด้านสุขภาพและการจัดการตนเองในผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ด้านสุขภาพ การจัดการตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพและการจัดการตนเองในผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพและการจัดการตนเองในผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อยู่ในระดับสูง ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการตนเองในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.54$) เช่นกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. กรมอนามัย ศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดอบรมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องทั้งระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการ ให้มีความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการความรู้เชิงทฤษฎีเพื่อให้สามารถนำมาใช้ปฏิบัติจริงในพื้นที่
2. หน่วยงานวิชาการทั้งระดับเขตและระดับพื้นที่ ควรเป็นพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษาแนะนำ และจัดให้มีช่องทางในการปรึกษาแนะนำด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ รวมทั้ง จัดให้มีสายด่วนปรึกษาปัญหา ร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อม
3. หน่วยงานวิชาการที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาเว็บไซต์ที่รวบรวมข้อมูล ทั้งด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานในพื้นที่ และสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่ต้องการ สะดวกและรวดเร็วในการสืบค้น ถ่ายทอด และสามารถนำไปอ้างอิงได้ในการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม. (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560-2564 ฉบับประชุมรับฟังความคิดเห็น วันที่ 30 สิงหาคม 2559. กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2559. (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://env.anamai.moph.go.th/>
2. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2560). แผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์การวิจัยในประเด็นมุ่งเน้น (Area of Priority) ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2562-2565) : Cluster อนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย. (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2562 จาก http://oec.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=760
3. สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม. แนวทางการดำเนินงาน “องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อชุมชนและท้องถิ่นน่าอยู่” ปีงบประมาณ 2563. เอกสารประกอบการประชุมโดย สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย วันที่ 29 ตุลาคม 2562 ณ โรงแรมทีเค พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร.(ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2562 จาก http://envhealthcluster.anamai.moph.go.th/ewt_news.php?nid=222

4. อังศิรินทร์ อินทรกำแหงและคณะ. การศึกษาความรอบรู้ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ตัดบ้านติดเตียงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่เขตเมืองและเขตชนบท. สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย 2562.(ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://env.anamai.moph.go.th/>
5. ศุภล ศรีสุขวัฒนา. คู่มือปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง บทบาท อำนาจหน้าที่ด้านการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย.กรุงเทพมหานคร : มปท.; 2541.
6. เปรมฤทัย เกตุเรน. ความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดูหลัก :กรณีศึกษา 4 อำเภอ. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. 2563 (ออนไลน์) เข้าถึงเมื่อ 20 มิถุนายน 2563 เข้าถึงจาก <http://advisor.anamai.moph.go.th/>
7. อุบล จันทรเพชร. การมีส่วนร่วมของบุคลากรสาธารณสุขในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 5. วารสารช่อพะยอม 2561 ; 29 : 369-84.
8. พิษณุศุภาภานต ไตเมฆ และวรรณรัตน์ รัตนวรารค์. ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. 2562 (ออนไลน์) เข้าถึงเมื่อ 20 มิถุนายน 2563 เข้าถึงจาก <http://advisor.anamai.moph.go.th/>
9. จริยา นพเคราะห์. ความรอบรู้ด้านสุขภาพและการจัดการตนเองในผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่;2560. (ออนไลน์) เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2562 เข้าถึงจาก <https://tdc.thailis.or.th/tdc/advance.php>